

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач аспірантури і докторантури

Ірина ЧИСТЯКОВА

«*20*» *вересня* 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія та методика викладання у вищій школі

третій (освітньо-науковий) рівень

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **017 Фізична культура і спорт**

освітньо-професійна програма **Фізична культура і спорт**

мова навчання **українська**

Погоджено науковою радою Сумського
державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

«*20*» *вересня* 2023 р.

Голова:

Ольга КУДРИНА, д.е.н., проф.

Суми – 2023

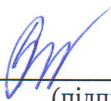
Розробники:

Бойченко М.А., д.пед.н., професор, завідувач кафедри педагогіки.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Марина БОЙЧЕНКО)

(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Доктор філософії	Обов'язкова	
		Рік підготовки	
1-й		1-й	
Семестр			
2-й		2-й	
Лекції			
10 год.		4	
Практичні, семінарські			
20 год.		6	
Лабораторні			
Самостійна робота			
60 год.		80 год.	
Консультації:			
год.		год.	
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Теорія та методика викладання у вищій школі» є складовою частиною циклу загальної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «доктор філософії» та завершальним етапом підготовки здобувачів освіти до професійної педагогічної діяльності в закладі вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» є підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних комплексно вирішувати проблеми професійного та дослідницько-інноваційного характеру в галузі вищої освіти; формування готовності до розв'язання актуальних проблем педагогічної теорії та практики в галузі вищої освіти; формування компетентностей, що дозволяють здобувачу вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня використовувати набуті знання у професійній діяльності як викладача закладу вищої освіти.

Завданнями навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» є:

- поглиблення, розширення, інтеграція знань з теорії та методики викладання у вищій школі;
- формування системи вмінь щодо використання методології, методик, методів та технологій викладання у вищій школі у процесі підготовки дисертаційної роботи та застосування в подальшій науковій і професійній діяльності;
- розвиток навичок щодо виокремлення актуальних проблем у галузі вищої освіти;
- застосування творчого дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності в умовах закладу вищої освіти;
- формулювання перспектив подальших наукових досліджень у галузі вищої освіти;
- розвиток професійної компетентності, аналітичного і критичного мислення та здатності до самовдосконалення.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» забезпечує оволодіння, інтегральною та спеціальними (фаховими) компетентностями відповідно до освітньо-наукової програми «Фізична культура і спорт»: ІК – здатність розв'язувати значущі проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності з фізичної культури і спорту, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики, критичний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; ЗК 2 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; пошуку, обробки й критичного аналізу інформації з різних джерел; ЗК 3 – Володіння креативним способом мислення, здатністю до критичного аналізу й оцінки сучасних педагогічних явищ, комплексних та інноваційних проблем, генерування нових ідей під час вирішення практичних завдань наукової та/або професійної діяльності; ЗК 5 – Володіння сучасними засобами інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання науково-освітніх завдань у професійній та інноваційній

діяльності; ЗК 6 – Здатність презентувати результати власного наукового дослідження на всіх рівнях українською та англійською мовою. ФК 8 – Здатність ініціювати, розробляти й упроваджувати інноваційні проекти в галузі фізичної культури і спорту; ФК 10. – Здатність до апробації результатів наукового дослідження, їх поширення й упровадження в освітню практику; ФК 11. – Здатність до проектування та організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, викладання на підставі відповідної нормативно-правової та науково-теоретичної бази з використанням інноваційних технологій навчання.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» базується на засадах інтеграції теоретичних та практичних знань із дисциплін, що вивчалися на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти, як-от: «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Порівняльна педагогіка», «Актуальні питання інноваційного розвитку освіти», «Філософія освіти» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Теорія та методика викладання у вищій школі» передбачають такі освітні і професійні компетентності, що включають здатність до: набуття знань щодо теоретико-методологічних та практичних засад вищої освіти; вивчення, узагальнення та впровадження в практичну роботу інноваційних технологій викладання у вищій школі; аналізу та творчого переосмислення провідних концепцій та теоретичних моделей науково-педагогічної діяльності у вищій школі; використання сучасних методів та прийомів викладання у вищій школі; здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору; володіння практичними способами пошуку наукової та професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань; володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем вищої освіти; здатність розуміти високу соціальну значущість педагогічної професії, відповідально та якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Результати навчання	ПРН 2. Здатність до обґрунтування нового знання в контексті потреб освіти, фізичної культури і спорту в межах філософського, загальнонаукового і конкретно наукового рівнів методології дослідження. ПРН 7. Здатність розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і

	розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми сфери фізичної культури і спорту. ПРН 8. Здатність до управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєструвати права інтелектуальної власності. ПРН 17. Здійснювати організацію та налагоджувати алгоритм Здатність до дотримання основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснення особистісного вибору в морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності. ПРН 18. Уміння та навички публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою; використовувати сучасні засоби для презентації результатів дисертаційного дослідження. ПРН 19. Уміння реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби особистісно-професійного саморозвитку.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти
90 – 100	Здобувач освіти глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні запитання, показує знання монографічного матеріалу з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки
82 – 89	Здобувач освіти достатньо глибоко засвоїв матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вірно відповідає на запитання, показує достатні теоретичні знання з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки

74 – 81	Здобувач освіти знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань
64 – 73	Здобувач освіти засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань
60 – 63	Здобувач освіти частково засвоїв основний матеріал, припускається помилок у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань
35 – 59	Здобувач освіти не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичну роботу
1 – 34	

Розподіл балів

Приклад для заліку

Поточний контроль										Разом	Сума		
Розділ 1				Розділ 2									
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	70	100		
Поточний контроль												30	
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7				
Контроль самостійної роботи										30			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3				

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.5 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре

74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Залік, тести, проекти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та наукових досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади педагогіки вищої школи

Тема 1.1. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні та світі (Глобалізація вищої освіти. Інтеграційні процеси у вищій освіті. Інтернаціоналізація вищої освіти. Дигіталізація вищої освіти. Забезпечення якості вищої освіти).

Тема 1.2. Загальні основи педагогіки вищої школи (Предмет, мета та завдання педагогіки вищої школи. Вища школа як педагогічна система. Методи і методика педагогічних досліджень).

Тема 1.3. Суб'єкти освітнього процесу у ЗВО (Викладач ЗВО як організатор навчально-виховного процесу в закладі вищої освіти. Педагогічна культура та професійна ідентичність викладача ЗВО. Напрями діяльності викладача ЗВО. Відповідність викладача ЗВО ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності. Студент як суб'єкт освітнього процесу ЗВО).

Тема 1.4. Організація освітнього процесу у вищій школі (Організаційно-методичне забезпечення освітнього процесу у ЗВО. Планування освітнього процесу у ЗВО. Організація аудиторної та

позааудиторної роботи зі студентами. Інститут кураторства в закладі вищої освіти).

Розділ 2. Основи дидактики вищої школи

Тема 2.1. Методика організації та проведення лекцій, практичних занять, навчальної і виробничої практики, самостійної роботи (Методика проведення лекційних занять. Методика проведення практичних занять. Організація самостійної роботи студентів. Організація навчальної і виробничої практики студентів. Організація науково-дослідної та проектної діяльності студентів).

Тема 2.2. Контрольно-оцінна діяльність у закладі вищої освіти (Види контролю оцінювання знань, умінь і навичок в освітньому процесі вищої школи. Методи і форми контролю. Критерії оцінювання. Моніторинг якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти).

Тема 2.3. Інноваційні технології викладання у вищій школі (Технології проблемного навчання. Технології навчання як дослідження. Технології евристичного навчання. Едьютейнмент технології).

Тема 2.4. Методика організації виховної роботи в закладі вищої освіти (Теоретичні засади виховної роботи в ЗВО. Методи виховання і самовиховання. Система виховної роботи у ЗВО. Виховна робота в академічній групі. Діяльність студентського самоврядування ЗВО).

Тема 2.5. Організація дистанційного та змішаного навчання в закладі вищої освіти (Теоретичні засади впровадження технологій дистанційного та змішаного навчання. Системи управління навчанням. Організація дистанційного навчання на платформі Moodle. Мобільне навчання. Соціальні мережі як середовище організації навчання та взаємодії учасників освітнього процесу).

Тема 2.6. Культура якості освітньої діяльності у ЗВО (Теоретичні основи якості освіти. Загальні питання оцінювання якості вищої освіти. Система зовнішнього забезпечення якості освіти. Система внутрішнього забезпечення якості освіти. Академічна доброчесність).

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.		Самост.р	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади педагогіки вищої школи											
Тема 1.1. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні та світі	10	2	2			6	10	1			9
Тема 1.2. Загальні основи педагогіки вищої школи	10	2	2			6	10	1			9
Тема 1.3. Суб'єкти освітнього процесу у ЗВО	10	2	2			6	10		1		9
Тема 1.4. Організація освітнього процесу у вищій школі	10	2	2			6	10		1		9
РОЗДІЛ 2. Основи дидактики вищої школи											
Тема 2.1. Методика організації та проведення лекцій, практичних занять, навчальної і виробничої практики, самостійної роботи	10	2	2			6	10	1	1		8
Тема 2.2. Контрольно-оцінна діяльність у закладі вищої освіти	8		2			6	8		1		7

Тема 2.3. Інноваційні технології викладання у вищій школі	8		2			6	8		1			7
Тема 2.4. Методика організації виховної роботи в закладі вищої освіти	8		2			6	8					8
Тема 2.5. Організація дистанційного та змішаного навчання в закладі вищої освіти	8		2			6	8		1			7
Тема 2.6. Культура якості освітньої діяльності у ЗВО	8		2			6	8	1				7
Усього годин	90	10	20			60	90	4	6			80

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні та світі	2	
2	Загальні основи педагогіки вищої школи	2	
3	Суб'єкти освітнього процесу у ЗВО	2	1
4	Організація освітнього процесу у вищій школі	2	1
5	Методика організації та проведення лекцій, практичних занять, навчальної і виробничої практики, самостійної роботи	2	1
6	Контрольно-оцінна діяльність у закладі вищої освіти	2	1
7	Інноваційні технології викладання у вищій школі	2	1
8	Методика організації виховної роботи в закладі вищої освіти	2	
9	Організація дистанційного та змішаного навчання в закладі вищої освіти	2	1
10	Культура якості освітньої діяльності у ЗВО	2	
Разом		20	6

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Гладуш, В. А., Лисенко, Г. І. (2014). *Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб.* Дніпропетровськ.
2. Головенкін, В. П. (2019). *Педагогіка вищої школи: підручник.* Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського.
3. Зайченко, І. В. (2016). *Педагогіка і методика навчання у вищій школі.* Київ: Видавництво Ліра-К.
4. Зайченко, І. В., Теслюк, В. М., Каленський, А. Н. (2017). *Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи.* Київ: Видавництво Ліра-К.
5. Казак, І. О. (2018). *Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни.* Київ.
6. Калашнікова, Л. М., Жерновникова, О. А. (2016). *Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях.* Харків.
7. Лисенко, А.В. (уклад.) (2018). *Навчальний посібник з дисципліни «Педагогіка вищої школи».* Полтава: ПолтНТУ.
8. Лунячек, В. Е. (2019). *Основи педагогіки вищої школи.* Харків: ФОП Панов А.М.
9. Мармаза, О. І. (2017). *Менеджмент освітньої організації.* Харків.
10. Мельничук, І. М. (2018). *Основи педагогіки та психології вищої школи.* Тернопіль: Вектор.
11. Нагаєв, В.М. (2019). *Педагогіка вищої школи: навчальний посібник.* Х.: «Стильна типографія».
12. Нагаєв, В.М., Портян, М.О. (2018). *Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник.* Х.: Стильна типографія.
13. Прокопенко, І. Ф. (2018). *Педагогічні технології в підготовці вчителів.* Харків: ХНПУ.
14. Сбруєва, А.А. (2021). *Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навчальний посібник.* Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
15. Стражнікова, І. (2018). *Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник.* Івано-Франківськ: НАІР.
16. Тюріна, В. О., Котелюх, М. О., Федоренко, О. І. та ін. (2020). *Педагогіка вищої школи: навч. посіб.* Харків: ФОП Бровін О.В.

Додаткові:

1. Атаманчук, Н. (2016). Запровадження педагогічних інновацій у вищій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5 (59), 50-57.
2. Бойченко, М. (2021). Формування готовності майбутнього вчителя Нової української школи до роботи з обдарованими учнями у процесі магістерської підготовки. В А. А. Сбруєва та М.А. Бойченко, *Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа».* Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.

3. Житеньова, Н. В. (2019). *Візуальні дидактичні засоби: створення та використання в освітній практиці*. Харків: ХНПУ.
4. Зеленська, Л. Д., Золотухіна, С. Т., Ворожбіт-Горбатюк, В. В. (2019). *Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» для здобувачів третього (освітньонаукового) рівня вищої освіти*. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди.
5. Курок, В., Гребеник, А. (2020). Дуальна освіта як інноваційна форма підготовки фахівців у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (95), 239-248.
6. Паламарчук, О. (2020). Проблеми організації дистанційної та змішаної освіти в університетах України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9 (103), 237-248.
7. Плющ, В. Самостійна робота як одна з форм самоосвіти студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (95), 239-248.
8. Сбруєва, А.А., Бойченко, М.А. (2021). Реформи докторської підготовки у Європейському просторі вищої освіти: чинники, етапи та перспективи Зальцбурзького процесу. В А. А. Сбруєва та М.А. Бойченко, *Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа»*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
9. Сбруєва, А., Чашечнікова, О., Бойченко, М. (2020). Становлення концепцій і технологій евристичної освіти в дослідженнях українських науковців. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (96), 311-326. DOI 10.24139/2312-5993/2020.03/311-326.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

Обладнання для практичних занять з курсу: «Теорія та методика викладання у вищій школі»: ноутбук або ПК з відповідним програмним забезпеченням, платформа дистанційного навчання Moodle.